

Letní konference

Univerzitního centra pro studium antické a středověké myšlenkové tradice

středa 25. září, FFUK

nám. Jana Palacha, místnost 18 v přízemí

9.00 – 9.15

Úvodní informace a představení
přednášejících

9.15 – 10.45

Milan Žonca (FF UK)

Profajt Duran a studium Bible
v sefardském judaismu

11.00 – 12.30

Michal Kovář (FF UK)

Christianizace východního La-
ponka v sámských legendách

14.00 – 15.30

Marie Novotná (FHS UK)

Mezi duší a tělem
staroseverský pojem *hamr*

15.45 – 17.15

Matouš Jaluška (FF UK)

Aesop Agonistes: Vyprávění o
rytířích jako zdroj moudrosti v
pozdně středověké střední
Evropě

Za seniory projektu všechny zájemce srdečně zvou Lucie Doležalová a Jan Čermák

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

Letní konference

Univerzitního centra pro studium antické a středověké myšlenkové tradice

9.15 – 10.45 | Milan Žonca (FF UK)

Profajt Duran a studium Bible v sefardském judaismu

Příspěvek představí texty katalánského židovského učence Profajta Durana z Perpignanu, jenž byl na konci 14. století pokřtěn a podle dochovaných záznamů žil jako křesťan, pod pseudonymem Efad však v hebrejštině dále sepišoval polemické spisy na obranu judaismu. Příspěvek se zaměří zejména na Duranův silný důraz na roli hebrejské Bible a jejího studia v náboženském životě a zasadí jej do kulturního a intelektuálního kontextu pozdně středověkého sefardského judaismu. Zároveň se pokusí rozkrýt Duranův mnohvrstevnatý pohled na specifickou povahu biblického textu, kořenicí v jeho lingvistickém myšlení i charakteristické interpretaci židovských dějin.

11.00 – 12.30 | Michal Kovář (FF UK)

Christianizace východního Laponska v sámských legendách

Hraniční země Severu (Laponsko a Karélie/Finsko) byly vždy dějištěm válek mezi Švédskem a Rusí, občas, ač ne právě často, se však i ve středověku těšily zvláštnímu zacházení motivovanému potřebou zajistit si loyaltitu místního obyvatelstva. Nenásilná taktika byla zřejmá například v christianizaci severní periferie, již předcházelo navázání obchodních kontaktů a již následovalo politické a správní ovládnutí oblasti. Nenásilný charakter prvotní misie a formalismus, důraz kladený jen na účast na liturgii, typický pro tradiční církve východního i západního ritu, do určité míry uchránily původní předkřesťanskou spiritualitu a vedly ke zvláštnímu duchovnímu synkretismu, či dokonce paralelismu.

Jak lze rozumět historické paměti vetknuté do sámských legend o pravoslavných misionářích a světcích? Máme-li spektrum vyprávění rozprostřené mezi dvěma konceptuálními systémy – mezi úplnou adaptací na sámskou kulturu a křesťanstvím –, lze například celkovou reinterpetaci křesťanské legendy v tradičním způsobu sámských vyprávění chápat jako pozdní adaptaci, nebo jako okamžitou reakci na misijní snahy? Odpověď snad lze nalézt pomocí komparace základních kategorií vztažených k žánru, postavě a morfologii/struktuře narativu.

14.00 – 15.30 | Marie Novotná (FHS UK)

Mezi duší a tělem: staroseverský pojem *hamr*

Pojem *hamr*, zahrnující významy „tvar, podoba, kůže, nálada,“ který se v staroseverské literatuře vyskytuje v kontextu proměn podoby, může ukázat, že tu v předkřesťanských vrstvách najdeme představu propojení povrchu těla bytosti s jejím vnitřkem. V těchto holistických případech proměny podoby je otázka, co zůstává, když se protagonista změní v orla, anachronismem. V přednášce budeme sledovat hypotézu, že se sémantické pole slova *hamr* postupně rozdělilo na dva – dnes homonymní – významy, kdy v jednotlivých kontextech změna *hamu* znamená už buď jen změnu fyzickou, nebo jen změnu v mentální oblasti. Tento proces zřejmě probíhal v době asimilace křesťanských představ zároveň s tím, jak se v staroseverské křesťanské literatuře začaly používat novotvary pro tělo (*líkamr*) a pro netělesnou duši (*sál*).

15.45 – 17.15 | Matouš Jaluška (FF UK)

Aesop Agonistes: Vyprávění o rytířích jako zdroj moudrosti v pozdně středověké střední Evropě

Hlavním tématem mého příspěvku bude rámování rytířských narativů v bohemikálních rukopisech z 15. století a posun jejich významu, na příkladu kompozice tzv. *Kodexu hraběte Baworowského*, rukopisů *Staročeské kroniky* tzv. Dalimila a olomouckého kodexu M II 190, obsahujícím mimo jiné *Olomoucké povídky*. Zejména mi půjde o zachycení využití dynamiky rytířské epiky (jak se realizuje v jednotlivých narativech *Kodexu* a v jednotlivých epizodách „Dalimila“ a *Povídek*) k účelům propagace určitého morálního postoje, formulovaného na jiném místě dotyčných rukopisů, a tedy o čtení různorodých souborů textů jakožto knih.

Klíček k tomuto čtení se stane (1) zobrazení ctností a jejich postavení na světě, (2) zobrazení komunity čtenářů či posluchačů textu v různých vztazích a (3) pojetí hranice mezi člověkem a zvířetem a tedy obraz pravého lidství, jež sledované artefakty, vzniklé v době sílící „nacionalizace“ spojené s českou reformací, konstruuje a propagují.